

**After-LIFE plan of conservation
management and public awareness
actions for the period 2023- 2028**

**After-LIFE plán ochrannářského
managementu a vzdělávacích aktivit
pro období 2023 - 2028**

**LIFE Osmoderma 2017 - *Osmoderma eremita* species
conservation in SCI Poodří**

**LIFE Osmoderma 2017 - Ochrana biotopů páchníka hnědého v
EVL Poodří**

Authors/Autorky: Marcela Klemensová, Markéta Kolatková

Collaboration/Spolupráce: Ivan Bartoš, Petr Kočárek, Petr Libosvár, Přemysl Mácha, Tereza Rumanová

Photos/Fotografie: Ivan Bartoš, Petr Kočárek, Petr Libosvár, Vendula Šmoldasová, archív Arnika a ČSOP Studénka

Graphic design/Grafika: Martina Valášková

©Arnika - Centrum pro podporu občanů, 2023

THE PROJECT LIFE OSMODERMA 2017 HAS RECEIVED FUNDING FROM THE LIFE PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION AND FROM THE GRANT OF THE MINISTRY OF ENVIRONMENT OF CZECH REPUBLIC.

PROJEKT BYL FINANCOVÁN EVROPSKOU UNIÍ Z PROGRAMU LIFE A MINISTERSTVEM ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY.

The sole responsibility for the content of this publication lies with the author. Neither the European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency (CINEA), nor the European Commission are responsible for any use that may be made of the information contained therein.

Údaje a informace zveřejněné v tomto dokumentu vyjadřují pouze názory a stanoviska autora. Evropská výkonná agentura pro klima, infrastrukturu a životní prostředí (CINEA) ani Evropská komise nejsou odpovědné za jakékoliv použití informací zveřejněných v tomto dokumentu.

Contents/Obsah

List of abbreviation/Zkratky	4
Project background	5
Základní informace o projektu	6
Introduction	7
Project objectives.....	7
Brief overview of implemented activities and their results	7
1. Conservation management.....	7
2. Dissemination and educational activities.....	9
3. Results of the monitoring of the impacts of project activities on the priority species and other endangered species	11
Osmoderma barnabita	11
Cucujus cinnaberinus	11
Bombina bombina	11
Bats	11
SWOT analysis	11
After-Life conservation, monitoring and dissemination plan	13
Long-term sustainable management of the habitats of <i>O. barnabita</i> and the biodiversity conservation	13
Monitoring of the impact of project activities.....	13
Dissemination activities within the framework of the after-life plan.....	13
Úvod	18
Cíl projektu.....	18
Stručný přehled realizovaných aktivit a jejich výsledků	18
1. Ochranný management	18
2. Diseminační a vzdělávací aktivity	20
3. Výsledky monitoringu dopadu projektových aktivit na prioritní druh a další významné druhy	22
Osmoderma barnabita	22
Cucujus cinnaberinus	22
Bombina bombina	22
Netopýři	22
SWOT analýza	22
After-Life plán - ochranné, monitorovací a diseminační aktivity	24
Dlouhodobě udržitelný management biotopů páchníka hnědého a ochrana biodiverzity	24
Monitoring dopadů projektových aktivit	24
Diseminační aktivity v rámci after-life plánu.....	24

List of abbreviation

AOPK - Nature Conservation Agency of the Czech Republic
CEPO - Arnika - Citizens Support Centre
CINEA - European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency
CSOP - Czech Union for Nature Conservation - local chapter 70/03 Studénka
EU - European Commission
FER - Fundacja Ekorozwoju
MoE - Ministry of the Environment of the Czech Republic
PLA - Protected Landscape Area
UNI - University of Ostrava - Faculty of Science

Zkratky

AOPK - Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
CEPO - Arnika - Centrum pro podporu občanů
CINEA - Evropská výkonná agentura pro klima, infrastrukturu a životní prostředí
ČSOP - ČSOP Studénka, ZO 70/03
EU - Evropská komise
FER - Fundacja Ekorozwoju
MŽP - Ministerstvo životního prostředí České republiky
UNI - Ostravská univerzita, Přírodovědecká fakulta

Project background

Title: Osmoderma eremita species conservation in SCI Poodří

Acronym: LIFE Osmoderma 2017

Code: LIFE 17 NAT/CZ/000463

Project area: Czech republic, SAC Poodří - CZ0814092

Project duration: 1/9/2018 – 30/9/2023

Total budget: 954 012 €

EU contribution: 694,999 €

MoE contribution: 128,308 €

Beneficiaries' contribution: 130,705 €

Coordinating Beneficiary: Arnika - Citizens Support Centre

Contact details:

Address: Seifertova 327/85, 130 00 Praha 3, Czech republic

Tel.: +420 774 406 825

E-mail: cepo@arnika.org

Website: <https://www.poodrizije.cz/en/>

Associated Beneficiaries: Fundacja Ekorozwoju
University of Ostrava - Faculty of Science
Czech Union for Nature Conservation - local chapter 70/03 Studénka

Základní informace o projektu

Název: Ochrana biotopů páchníka hnědého v EVL Poodří

Akronym: LIFE Osmoderma 2017

Kód: LIFE 17 NAT/CZ/000463

Projektové území: Česká republika, Evropsky významná lokalita Poodří - CZ0814092

Období realizace: 1/9/2018 – 30/9/2023

Celkový rozpočet: 954 012 €

Příspěvek EU: 694,999 €

Příspěvek MŽP: 128,308 €

Příspěvek projektových partnerů: 130,705 €

Koordinátor projektu: Arnika – Centrum pro podporu občanů, pobočný spolek

Kontaktní údaje:

Adresa: Seifertova 327/85, 130 00 Praha 3

Tel.: +420 774 406 825

E-mail: cepo@arnika.org

Web: <https://www.poodrizije.cz/cs/>

Partneři projektu: Fundacja Ekorozwoju

Ostravská univerzita, Přírodovědecká fakulta

Český svaz ochránců přírody, ZO 70/03, Studénka

Introduction

The LIFE Osmoderma 2017 project was implemented on the territory of the SAC Poodří and in the adjacent sites. The SAC Poodří is a flat landscape with floodplain forests, meadows, scattered greenery and solitary trees, linked to the meandering river Odra. From the point of view of the occurrence and protection of the hermit beetle, it is one of the most important areas in the Czech Republic. Thanks to its location in the Moravian Gate (which has been a European important migration corridor for thousands of years and is crucial for the continuity of Central European hermit beetle populations), the SAC Poodří represents an important area with the function of a refuge and source population for this priority species.

Project objectives

The main objective of the project was to ensure the continuity of the occurrence of the hermit beetle in SAC Poodří by significantly reducing the impact of threatening factors. These are the isolation of populations, the abandonment of traditional riparian management (head-trimming of willows), the removal of mature trees with hollows and the mistletoe invasion.

Conservation activities within the LIFE Osmoderma project have focused on a combination of conservation management (maintenance and prolongation of the life of existing habitats) and active management (creation of potential habitats by planting suitable tree species). The hermit beetle is not only the subject of protection in the SAC Poodří but it is also a typical umbrella species. The cavities of old trees are inhabited by other important species such as birds and bats, or a rich fauna of invertebrates, many of which are also protected and endangered. Tree habitats are therefore an important component of biodiversity.

Dissemination and educational activities for the professional and general public were aimed at gaining the support of target groups and creating conditions for the continuation of desirable conservation management after the end of the project. Through networking activities, presentations and publications of our experts, it was possible to promote good practice examples and project results not only in the regional but also in the international context.

The After-LIFE plan of the LIFE Osmoderma 2017 project sets out the procedure for the continuation of the desired conservation management and dissemination activities, respectively the procedure for ensuring the long-term sustainable management of the habitats of hermit beetle and protection of biodiversity in the SAC Poodří.

Brief overview of implemented activities and their results

1. Conservation management

The main part of the project activities was conservation management, which aimed to preserve and connect the suitable habitats of the hermit beetle in Poodří. We came from the ecology of the hermit beetle (cavity quality requirements, limited mobility) and its preference for tree-habitats in the SAC Poodří (= willow, oak, linden, pear).

Conservation management therefore consisted in taking care of the habitat trees and their surroundings, specifically the restoration of the traditional method of pruning willows to the head, gentle pruning and lightening of the surroundings of mature oaks and treatment of perspective lime trees infested with mistletoe. These measures supported the occurrence of the hermit beetle in Poodří in the short term. Tree avenues and groups of tree planting (oaks, pears, willows, black poplars) have been implemented to ensure the long-term prosperity of the hermit beetle. The aim of the plantings was to prepare new habitats and to connect locations of the hermit beetle occurrence with each other or with potentially suitable locations outside the SAC Poodří.

Table No 1: Scope of implemented measures

project site	conservation management	
	planting (number of trees)	maintenance (number of trees)
C.1 Košatka	374	116
C.2 Petřvaldík	145	16
C.3 Studénka	299	471
C.4 Pustějov	275	155
C.5 Kunín	234	0
C.6 Bernartice	154	97
C.7 out of SAC Poodří	560	67
TOTAL	2041	976

2. Dissemination and educational activities

The project included a number of dissemination and educational activities. At the beginning of the project, a website was created (we reached 7 300 visits during the project implementation), which will be the main means of communication also in the post-project period. Dozens of individual meetings, seminars, workshops and study tours were held for stakeholders. The annual public event Tour de Aleje - a bike ride in the Poodří region with an eco-educational programme had a significant impact. Workshops for the public on willow pruning and trees planting and educational excursions to the Poodří for local primary schools were also successful and important in terms of education. We held a total of 76 individual events for the professional and general public, attended by over 5 000 people. We issued the publications Remarkable Trees of the Poodří, Comparison of the approaches to the maintenance of veteran trees and habitat trees, Land Stewardship in Poodří and created exhibition posters "The Old Trees in the Poodří". A total of 1 485 persons downloaded our publications in electronic form.

3. Results of the monitoring of the impacts of project activities on the priority species and other endangered species

Osmoderma barnabita

All performed interventions had a predominantly positive influence in terms of potential habitat for *O. barnabita* (= presence of cavities), and in terms of the occurrence of *O. barnabita* in the treated trees. In exceptional cases did the condition worsen (0-1.5%), but only in one case it involved a tree demonstrably occupied by *O. barnabita*. In this case, the cavity was secondarily exposed to rain after pruning but the cavity was immediately covered by an artificial roof.

Altogether, 1009 trees have been inspected and 455 of them were evaluated as potentially appropriate for the development of *O. barnabita*. In 108 trees the development of *O. barnabita* has been proven by finding droppings, larvae, or chitin fragments. All records were entered into the AOPK database.

Thanks to the management measures implemented within the project, the negative impacts that have been present in the area for a long time have been eliminated or mitigated. Specifically, the life span of the habitat trees was extended and additional habitats were prepared for the future. This has halted the predicted decline of *O. barnabita* species.

Cucujus cinnaberinus

On the basis of the conducted surveys, it is stated that the local populations and the habitats of *C. cinnaberinus* were not negatively affected by management interventions.

Bombina bombina

The implementation of the project was fully in line with the basic needs of *B. bombina*, which is subject to protection in the SAC Poodří.

Bats

The implementation of the project did not have a direct negative effect on bats. The goal of the project to support the protection and longevity of standing hollow trees is important also for arboreal species of bats that can find shelter in them. Moreover, the newly planted tree avenues will certainly benefit bats in the future because they will be able to hunt along them, but will also serve as migration corridors between individual forest units.

SWOT analysis

The SWOT analysis was created as one of the outputs of the ecosystem services monitoring focused on the habitats of hermit beetle in SAC Poodří. Its aim was to formulate strengths, weaknesses, opportunities and threats based on a reflection on the current and future development of the hermit beetle habitats in the Poodří region. The conclusions of the SWOT analysis will be used in strategic and operational planning of further activities in the SAC Poodří.

STRENGTHS	WEAKNESSES
Protected Landscape Area of Poodří (PLA)	constraints and delays by administrative authorities reducing farmers' willingness to adopt desirable management practices
NATURA 2000 area (SAC Poodří)	no legal protection for habitat trees

existing occurrence of biotope trees	lack of funding for desirable management measures
good communication with the PLA Administration	farmers' reluctance to plant trees on their land
existing subsidy titles for tree planting	lack of aftercare of planted trees
public support for old trees	threat to mature trees along roads for traffic safety
existing database of biotope trees in Poodří	unscrupulous economic activity
historical and cultural characteristics of the site	low promotion of the importance of habitat trees in the Poodří region
lower degree of urbanization	high costs for the maintenance of biotope trees
	building projects in the area - high-speed railway, airport and industrial zone in Mošnov
OPPORTUNITIES	THREATS
expected standardisation of the method of tree veteranisation	further overgrowth of the Poodří landscape (without the suitable management)
continued popularization of the topic of habitat trees	gradual loss of habitat trees (dying without replacement)
proposed legislative protection of habitat trees	declining support for new planting by local authorities
establishment of subsidies for the aftercare of trees growing outside forests	energy crisis and increased demand for firewood (unmanaged felling of valuable trees)
local associations willing to plant trees/prune willows	damage to valuable trees by farmers
the forthcoming law on nature restoration	declining sources of funding
energy crisis producing increased demand for cheap firewood (from willow pruning)	lack of municipal land for planting
growing genius loci of the place (attractiveness for housing, recreation, tourism)	lack of aftercare of planted trees
increasing number of endangered animal species tied to habitat trees	impacts of climate change (storm winds, drought, floods)

In: Tereza Rumanová: Final report on activity D.3 of the project - Ecosystem services assessment, June 2023 (modified)

After-Life conservation, monitoring and dissemination plan

The proposal of the After-LIFE plan was developed in cooperation with the experts of the project team, based on their own experience during the project implementation and on the final monitoring reports. Its content was approved at the Project Steering Committee meeting in December 2022. The last addition and approval of the activity plan for the period 2023-2028 took place in September 2023, before the final meeting of the Project Steering Committee.

Long-term sustainable management of the habitats of *O. barnabita* and the biodiversity conservation

All the owners' consents, obtained during the implementation of the project, were used by the end of the project (the last planting within the project took place in April 2023). It is important to continue the conservation management in cooperation with the municipalities, the PLA Administration and the landowners. We focused on this already at the end of the project and as a result some concrete activities have been implemented in October and November 2023 or are being prepared for 2024.

In the coming years we will be ensuring the care of planted trees and planning new planting to ensure the long term prosperity of the *O. barnabita* (potential habitat). We anticipate that we will begin repeated pruning of willows from 2028.

Conservation management should ideally be economically sustainable. However, at present it is clear that state or regional subsidies are still required to sustain it and we do not foresee a major change in the near future. However, we do record individual cases where municipalities provide aftercare for planted trees from their own resources or in cooperation with a local association. The same is true for small farmers. Here, care for their own land and interest in future benefits (pear fruit) is the motivation. Other factors with significant influence are listed in the SWOT analysis.

The European Nature Restoration Law and subsequently the National Nature Restoration Plan will have a major impact on the future state of the landscape and on the restoration of agricultural ecosystems. CEPO is actively involved in consultations with all stakeholders.

Activities that have already been implemented:

October 2023: Tree planting in Jistebník, outside the SAC Podří, funding: the Operational programme Environment and municipality of Jistebník, implementation: CSOP, 130 trees planted (60% were oak and pear trees), restoration of tree plantation destroyed by mistletoe invasion, creation of potential habitats, stepping stone

Monitoring of the impact of project activities

Monitoring and research activities are planned taking into account the recommendations of the final monitoring reports.

Dissemination activities within the framework of the after-life plan

This includes the continuation of the awareness campaign on *O. barnabita*, habitat trees and biodiversity conservation, as well as specific educational activities for the public and stakeholders and further dissemination of results and sharing of good practice examples.

Table: Communication strategy with target groups

Target groups	Target of communication	Main tools
state institutions	ensuring the transfer and replication of methods and practices tested during project implementation, further increasing the motivation and interest of stakeholders and the general public in the protection of biodiversity and appropriate economic practices for its conservation and use of ecosystem services	website poodrizije.cz
municipalities in the region Poodří		media campaign
landowners		electronic newsletter
farmers		social network
fishermen		information boards installed in the PLA
associations and professional platforms		exhibition "The Old trees in Poodří"
public		publication outputs from the project (on-line)

Activities that have already been implemented:

October 2023: the Day of Trees in Opava, information stand with exhibition "the Old trees in Poodří", discussion with visitors on the topic of habitat trees and plantations in agricultural landscapes, 32 persons and groups (families with children) directly addressed, financed from own resources, implementation: CEPO

October 2023: article in the online newspaper Ekolist.cz "What were the willows for?", promotion of the LIFE project Osmoderma and the willows - habitats of *O. barnabita*, financed from own resources, implementation: CSOP

October 2023: excursion for authorities and environmental associations from Bosnia and Herzegovina, visit to project sites and discussion on approaches to landscape protection, funded by the project "Nature Jewels of Bosnia and Herzegovina: Strengthening Resilience and Participation of Local Communities", Transformation Cooperation Programme of the Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic, implementation: CEPO

Table: After-Life conservation, monitoring and dissemination plan

action	who will ensure the implementation	potential financial sources	timetable
conservation measures			
The aftercare of planted trees and of the registered habitat trees in SAC Poodří and adjacent area	CEPO CSOP	national and regional funds (MoE CR, Moravian-Silesian County), foundations (Partnership Foundation, I. Dejmal Foundation), individual and corporate fundraising, volunteer work	throughout the entire period, we expect to check the project sites with a frequency of once every 2 years and determine the need for intervention
New measures to improve the habitats of the hermit beetle and other important species in the SAC Poodří and adjacent (prospective) sites, in particular planting of suitable tree species, pruning of willows and improvement of other habitat trees (oaks and lindens)	CEPO CSOP	national and regional funds (MoE CR, Moravian-Silesian County), foundations (Partnership Foundation, I. Dejmal Foundation), individual and corporate fundraising, volunteer work	throughout the entire period
Specific planed activity: Jistebník - planting the trees avenue	CEPO CSOP	we have submitted a project application for support to the MoE's call for NGOs for 2024	Fall, 2024
monitoring and research			
Monitoring of the habitats of the hermit beetle in SAC Poodří	CEPO UNI	we do not foresee the need for special financial resources, we will require compliance with the legally defined obligation of AOPK and we will provide outputs from our project	after 2026
Monitoring of the ecosystems services of maintained trees and planted trees	CEPO UNI	will be carried out mainly within the framework of the standard professional activities of UNI, we expect to be co-financed by grants for professional and educational activities, obtained by CEPO	after 2026
Monitoring of public perception of the hermit beetle protection (e.g. questionnaire surveys and monitoring of media outputs)	CEPO UNI	in particular in the framework of the standard professional activities of UNI and CEPO's volunteer activities	after 2026

education, awereness raising			
Maintenance of the installed information boards and their use in the promotion of the project results	CEPO CSOP	own sources, volunteer work	throughout the entire period, we assume to check with a frequency of once every 2 years and determine the need for intervention, we will respond to suggestions from the public and municipalities
Educational and awereness raising activities (planting with public, excursions and workshops, seminars, expositions, further use of publications)	CEPO CSOP UNI FER	national and European grants, foundations, individual and corporate fundraising	throughout the entire period, we assume min. two actions per year
Specific planed activity: the Run in the Poodří - infostand and propagation of the hermit beetle protection	CEPO CSOP	own sources	September, 2024
further dissemination of results and sharing of examples of good practice			
networking and information campaign	CEPO CSOP UNI FER	own sources	throughout the entire period, we assume min. two cases per year
Articles about the socio-economic impact of the project in journal Poodří	CEPO UNI	own sources	2024
Specific planed activity: Study tour in Poodří for experts from the Coalition Time for Odra	CEPO	project "Network for environmentally and nature-friendly regional development in the Oder catchment area, funded by EURENI	Spring, 2024
policy and watchdog activities			
Protection of the river landscape and biodiversity	CEPO FER	national and European grants, foundations, individual and corporate fundraising	throughout the whole period, we expect at least 2 activities or media outputs/year
Protection of the habitat trees	CEPO FER	national and European grants, foundations, individual and corporate fundraising	throughout the whole period, we expect at least 2 activities or media outputs/year

Úvod

Projekt LIFE Osmoderma 2017 byl realizován na území EVL Poodří a v navazujících lokalitách. EVL Poodří představuje rovinatou krajinu s lužními lesy, loukami a rozptýlenou zelení remízků a solitérních stromů, vázanou na meandrující řeku Odru. Z pohledu výskytu a ochrany páchníka hnědého se jedná o jedno z nejvýznamnější území v České republice. Díky své poloze v Moravské bráně (která je po tisíciletí evropsky významným a pro kontinuitu středoevropských populací páchníka zásadním migračním koridorem) představuje EVL Poodří důležitou oblast s funkcí refugia a zdrojové populace pro tento prioritní druh.

Cíl projektu

Hlavním cílem projektu bylo zajistit kontinuitu výskytu páchníka hnědého v EVL Poodří tím, že zásadním způsobem omezíme vliv ohrožujících faktorů. Těmi jsou izolovanost populací, upuštění od tradičního managementu břehových porostů (ořezávání vrb na hlavu), odstraňování vzrostlých stromů s dutinami a invaze jmelí.

Ochrannářské aktivity v rámci projektu LIFE Osmoderma byly zaměřeny na kombinaci záchovného managementu (ošetření a prodloužení životnosti stávajících biotopů) a aktivního managementu (vytvoření potenciálních biotopů výsadbami vhodných druhů stromů). Páchník hnědý je nejen předmětem ochrany v EVL Poodří ale je to také typický deštníkový druh. Dutiny starých stromů obývají další významné druhy jako jsou ptáci a netopýři, či bohatá fauna bezobratlých, z nichž mnozí rovněž patří mezi chráněné a ohrožené živočichy. Stromy - biotopy jsou tedy významnou složkou biodiverzity. **Diseminační a vzdělávací aktivity** pro odbornou laickou veřejnost byly zaměřeny na získání podpory cílových skupin a vytvoření podmínek pro pokračování žádoucího ochrannářského managementu i po skončení projektu. Prostřednictvím síťovacích aktivit, prezentační a publikační činnosti našich odborníků se podařilo propagovat přístupy dobré praxe a výsledky projektu nejen v regionálním, ale i mezinárodním kontextu.

After-LIFE plán projektu LIFE Osmoderma 2017 stanovuje postup pro pokračování žádoucího ochrannářského managementu a diseminačních aktivit, resp. postup pro zajištění dlouhodobě udržitelného managementu biotopů páchníka a ochrany biodiverzity v EVL Poodří.

Stručný přehled realizovaných aktivit a jejich výsledků

1. Ochrannářský management

Stěžejní část projektových aktivit představoval **ochrannářský management**, jehož cílem bylo zachovat a propojit vhodné biotopy páchníka hnědého v Poodří. Vycházeli jsme z ekologie páchníka (nároky na kvalitu dutin, omezená mobilita) a jeho preference stromů - biotopů v EVL Poodří (vrba, dub, lípa, hrušeň).

Ochranařský management proto spočíval v péči o biotopové stromy a jejich okolí, konkrétně šlo o obnovu tradičního způsobu ořezávání vrby na hlavu, šetrné ořezy a prosvětlení okolí vzrostlých dubů a ošetření perspektivních lip napadených jmelím. Tato opatření podporují výskyt páchníka v Poodří v kratším časovém horizontu. Pro zajištění dlouhodobé prosperity páchníka byly realizovány liniové a skupinové výsadby původních druhů stromů (dub, hrušeň, vrba, topol černý). Cílem výsadeb bylo připravit perspektivní biotopy pro páchníka a propojit lokality jeho výskytu v EVL Poodří navzájem, či s potenciálně vhodnými lokalitami mimo EVL Poodří.

Tab. č. 1: Rozsah realizovaných opatření

projektová lokalita	typ ochrannářského managementu	
	výsadby (počet stromů)	ošetření (počet stromů)
C.1 Košatka	374	116
C.2 Petřvaldík	145	16
C.3 Studénka	299	471
C.4 Pustějov	275	155
C.5 Kunín	234	0
C.6 Bernartice	154	97
C.7 mimo EVL	560	67
CELKEM	2041	976

2. Diseminační a vzdělávací aktivity

Součástí projektu byla i řada diseminačních a vzdělávacích aktivit. Na počátku realizace projektu vznikly **webové stránky** (během realizace projektu jsme dosáhli 7 300 návštěv), které budou hlavním prostředkem komunikace i v období po ukončení realizace projektu. Pro stakeholdery jsme uskutečnili desítky individuálních setkání, semináře, workshopy a studijní cesty. Značný dosah měla každoročně pořádaná **akce pro veřejnost** Tour de Aleje - cyklojízda v Poodří s eko-výchovným programem. Úspěšné a významné z hlediska vzdělávání byly také **workshopy** pro veřejnost zaměřené na ořezávání vrb a kvalitní výsadby, či vzdělávací **exkurze** do Poodří pro místní základní školy. Uskutečnili jsme celkem 76 jednotlivých akcí pro odbornou i laickou veřejnost, kterých se zúčastnilo přes 5 000 osob. Vydali jsme **publikace** Pozoruhodné stromy Poodří, Porovnání přístupů k ochraně a péči o biotopové stromy, Hospodaříme v Poodří a vytvořili výstavní postery Za starými stromy v Poodří. Naše publikace si v elektronické formě stáhlo celkem 1 485 osob.

3. Výsledky monitoringu dopadu projektových aktivit na prioritní druh a další významné druhy

Osmoderma barnabita

Všechny provedené managementové zásahy měly převážně pozitivní vliv z hlediska potenciálně vhodných stanovišť pro *O. barnabita* (= přítomnost dutin) a z hlediska výskytu *O. barnabita* v ošetřených stromech. Ve výjimečných případech došlo ke zhoršení stavu (0-1,5 %), ale pouze v jednom případě se jednalo o strom prokazatelně obsazený *O. barnabita* (vrba). V tomto případě došlo k otevření dutiny, která musela být zakryta provizorní stříškou.

Celkem bylo prověřeno 1009 stromů a 455 z nich bylo vyhodnoceno jako potenciálně vhodných pro vývoj *O. barnabita*. U 108 stromů byl prokázán vývoj *O. barnabita* nálezem trusu, larev nebo úlomků chitiny. Všechny nálezové údaje páchníka hnědého byly zadány do nálezové databáze AOPK.

Díky managementovým opatřením realizovaným v rámci projektu se podařilo eliminovat nebo zmírnit negativní dopady, které v oblasti dlouhodobě působily. Konkrétně byla prodloužena životnost biotopových dřevin a do budoucna byly připraveny další biotopy (nově vysazené stromy) Tím se podařilo zastavit předpokládaný úbytek druhu *O. barnabita*.

Cucujus cinnaberinus

Na základě provedených průzkumů je zřejmé, že místní populace a biotopy *C. cinnaberinus* nebyly negativně ovlivněny managementovými zásahy.

Bombina bombina

Realizace projektu byla zcela v souladu se základními potřebami tohoto prioritního druhu, který je předmětem ochrany v EVL Poodří.

Netopýři

Realizace projektu neměla negativní vliv na netopýry. Cíl projektu podpořit ochranu doupných stromů je důležitý i pro arboreální druhy netopýrů, kteří v nich mohou nalézt úkryt. Navíc nově vysazené aleje budou v budoucnu pro netopýry přínosem, protože podél nich budou moci lovit, ale budou sloužit i jako migrační koridory mezi jednotlivými lesními celky.

SWOT analýza

Cílem SWOT analýzy bylo formulovat silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby na základě rozvahy nad aktuálním a budoucím vývojem biotopů páchníka hnědého. Závěry analýzy budou využity při strategickém i operativním plánování dalších aktivit v EVL Poodří.

S - SILNÉ STRÁNKY	W - SLABÉ STRÁNKY
zvláště chráněné území (CHKO Poodří)	regulovaná hospodářská činnost (nižší ochota managementu)
území NATURA 2000 (EVL Poodří)	neexistující právní ochrana biotopových stromů
stávající výskyt biotopových stromů	chybějící finanční prostředky na žádoucí managementová opatření
dobrá komunikace se Správou CHKO Poodří	neochota zemědělců sázet dřeviny na svých pozemcích
existující dotační tituly pro výsadby stromů	chybějící následná péče o vysazené dřeviny
veřejná podpora starých stromů	ohrožení starých stromů podél komunikací kvůli bezpečnosti
zmapovaný výskyt biotopových stromů v Poodří	bezohledná hospodářská činnost
historická a kulturní charakteristika místa	nízká propagace význam biotopových stromů v Poodří
nižší stupeň urbanizace	vysoké náklady na péči o biotopové stromy
	stavební záměry v oblasti - vysokorychlostní trať, letiště a průmyslová zóna Mošnov
O - PŘÍLEŽITOSTI	T - HROZBY
připravovaná standardizace metody veteranizace stromů	další zarůstání krajiny v Poodří (bez žádoucího způsobu hospodaření)
pokračující popularizace tématu biotopových stromů	postupný úbytek biotopových stromů (odumírání bez náhrady)
navrhovaná legislativní ochrana biotopových stromů	klesající podpora nových výsadeb ze strany samospráv
zavedení dotačních titulů pro následnou péči o dřeviny rostoucí mimo les	energetická krize a zvýšená poptávka po palivovém dříví (neřízené kácení cenných stromů)
místní spolky ochotné sázet stromy/ořezávat vrby	poškození cenných stromů zemědělci
připravovaný zákon na obnovu přírody	snižující se zdroje financování
energetická krize produkující zvýšenou poptávku po levném palivovém dříví (z ořezů vrby)	nedostatek obecních pozemků pro výsadby
rostoucí genius loci místa (atraktivita bydlení, rekreace, turistika)	zanedbání následné péče o vysazené stromy
rostoucí počet ohrožených druhů živočichů vázaných na biotopové stromy	dopady změn klimatu (bořivé větry, sucho, povodně)

Upraveno podle: Tereza Rumanová: Závěrečná zpráva k aktivitě D.3 projektu - Hodnocení ekosystémových služeb, červen 2023

After-Life plán - ochrannářské, monitorovací a diseminační aktivity

Návrh aktivit pro After-LIFE plán vznikl ve spolupráci odborníků projektového týmu, kteří vycházeli z vlastních zkušeností z průběhu realizace projektu a ze závěrečných monitorovacích zpráv expertů. Jeho obsah byl schválen na jednání řídicí rady projektu v prosinci 2022. Poslední doplnění a schválení plánu aktivit pro období 2023 - 2028 proběhlo v září 2023, před závěrečným jednáním řídicí rady projektu.

Dlouhodobě udržitelný management biotopů páchníka hnědého a ochrana biodiverzity

Všechny souhlasy vlastníků, získané v průběhu realizace projektu, se nám podařilo využít do jeho ukončení (poslední výsadba v rámci projektu proběhla v dubnu 2023). Důležité je pokračovat v ochrannářském managementu ve spolupráci s obcemi, Správou CHKO Poodří a vlastníky půdy. Zaměřili jsme se na to už v závěru projektu a výsledkem jsou některé konkrétní aktivity realizované v říjnu a listopadu 2023 nebo připravované pro rok 2024.

V nejbližších letech budeme zajišťovat péči o vysázené stromy a plánujeme nové výsadby pro zajištění dlouhodobé prosperity páchníka (potenciální biotopy). Předpokládáme, že od roku 2028 začneme s opakovanými ořezy vrb.

Ochrannářský management by měl být v ideálním případě ekonomicky udržitelný. V současnosti je ale zřejmé, že pro jeho udržení jsou stále nutné státní nebo regionální dotace a v nejbližší době nepředpokládáme zásadní změnu. Nicméně evidujeme jednotlivé případy, kdy obce zajišťují následnou péči o vysázené stromy z vlastních zdrojů či ve spolupráci s místním spolkem. Podobně je tomu u drobných zemědělců. Zde je motivující péče o vlastní pozemek a zájem o budoucí benefity (plody hrušní). Další skutečnosti s významným vlivem jsou uvedeny ve SWOT analýze.

Velký význam na budoucí stav krajiny a na obnovu zemědělských ekosystémů bude mít evropské Nařízení o obnově přírody a následně Národní plán obnovy přírody. CEPO se aktivně účastní konzultací se všemi dotčenými stranami.

Aktivity, které už byly realizovány:

Říjen 2023: Výsadba stromořadí v Jistebníku, mimo EVL, financování: Operační program Životní prostředí a obec Jistebník, realizace: ČSOP, vysázeno 130 stromů (z toho 60 % tvořily duby hrušně), obnova stromořadí zničeného invazí jmelí, vytvoření potenciálních biotopů, nášlapný kámen

Monitoring dopadů projektových aktivit

Monitorovací a výzkumné činnosti jsou plánovány s ohledem na doporučení závěrečných monitorovacích zpráv.

Diseminační aktivity v rámci after-life plánu

Tato část zahrnuje pokračování informační kampaně zaměřené na ochranu druhu *O. barnabita*, biotopových stromů a na ochranu biodiverzity, dále konkrétní vzdělávací aktivity pro veřejnost a stakeholdery a další šíření výsledků a sdílení příkladů dobré praxe.

Tabulka: Komunikační strategie a cílové skupiny

Cílové skupiny	Cíl komunikace	Hlavní nástroje
státní instituce	zajištění přenosu a opakování metod a postupů ověřených v průběhu realizace projektu, další zvýšení motivace a zájmu stakeholderů i laické veřejnosti o ochranu biodiverzity a vhodné hospodářské postupy pro její zachování a využívání ekosystémových služeb	web poodrizije.cz
obce v regionu Poodří		mediální kampaň
vlastníci pozemků		elektronický newsletter
zemědělci		sociální sítě
rybáři		informační panely instalované v CHKO Poodří
spolky a odborné platformy		výstava "Za starými stromy v Poodří"
veřejnost		publikační výstupy z projektu (on-line)

Aktivity, které už byly realizovány:

Říjen 2023: Den stromů v Opavě, informační stánek s výstavou "Za starými stromy v Poodří", diskuse s návštěvníky na téma stromů - biotopů a výsadeb v zemědělské krajině, přímo osloveno 32 osob a skupin (rodiny s dětmi), financováno z vlastních zdrojů, realizace: CEPO

Říjen 2023: článek v internetovém deníku Ekolist.cz "K čemu byly hlavaté vrby?", propagace projektu LIFE Osmoderma a hlavatých vrb - biotopů páchníka hnědého, financováno z vlastních zdrojů, realizace: ČSOP

Říjen 2023: exkurze pro úředníky a environmentální spolky z Bosny a Hercegoviny, návštěva projektových lokalit a diskuse o přístupech k ochraně krajiny, financováno z projektu "Klenoty přírody Bosny a Hercegoviny: Posílení odolnosti a participace místních komunit", Program transformační spolupráce Ministerstva zahraničních věcí ČR, realizace: CEPO

Tabulka: After-Life plán - ochrannářské, monitorovací a diseminační aktivity

aktivita	kdo zajistí realizaci	potenciální finanční zdroje	předpokládaný časový harmonogram
ochrannářský management			
Následná péče o vysazené stromy a evidované biotopové stromy v EVL Poodří a navazujících lokalitách	CEPO ČSOP	národní a regionální dotační tituly (MŽP, Moravskoslezský kraj), nadační fondy (Nadace Partnersství, Nadace I. Dejmalá), individuální a firemní fundraising, dobrovolnická práce	po celé období, předpokládáme kontrolu na projektových lokalitách s četností 1x za 2 roky a stanovení potřeby zásahu
Nová opatření na zlepšení biotopů páchníka hnědého a dalších významných druhů v EVL Poodří a v navazujících (perspektivních) lokalitách, zejména výsadby vhodných druhů dřevin, ořezy hlavatých vrb a zlepšení stavu dalších biotopových stromů (duby, a lípy)	CEPO ČSOP	národní a regionální dotační tituly (MŽP, Moravskoslezský kraj), nadační fondy (Nadace Partnersství, Nadace I. Dejmalá), individuální a firemní fundraising, dobrovolnická práce	po celé období
Konkrétní plánovaná aktivita: Jistebník - výsadba stromořadí	CEPO ČSOP	podali jsme projektovou žádost o podporu do výzvy MŽP pro neziskové organizace na rok 2024	podzim 2024
monitoring, výzkum			
Monitoring biotopů páchníka hnědého v EVL Poodří	CEPO UNI	nepředpokládáme potřebu zvláštních finančních zdrojů, budeme vyžadovat splnění právně definované povinnosti AOPK a poskytneme výstupy z našeho projektu	po r. 2026
Monitoring ekosystémových služeb ošetřených a vysázených stromů	CEPO UNI	bude probíhat zejména v rámci standardní odborné činnosti UNI, předpokládáme dofinancování z grantů získaných CEPO na odborné a vzdělávací aktivity	po r. 2026
Monitoring vnímání ochrany páchníka hnědého veřejností (např. dotazníková šetření a monitoring mediálních výstupů)	CEPO UNI	zejména v rámci standardní odborné činnosti UNI a v rámci dobrovolnické činnosti CEPO	po r. 2026
ekovýchova, vzdělávání			
Péče o instalované informační tabule a jejich využití pro propagaci výsledků projektu	CEPO ČSOP	vlastní zdroje, dobrovolnická práce	po celé období, předpokládáme kontrolu s četností 1x za 2 roky a stanovení potřeby zásahu, budeme operativně reagovat na podněty veřejnosti a obcí

Vzdělávací a motivační akce (výsadby s veřejností, exkurze a workshopy, semináře, výstavy další využití publikací apod.)	CEPO ČSOP UNI FER	národní a evropské dotační tituly, nadační fondy, individuální a firemní fundraising	po celé období, předpokládáme min. 2 aktivity/rok
Konkrétní plánovaná aktivita: Běh Poodřím - informační stánek a propagace ochrany páchníka hnědého	CEPO ČSOP	vlastní zdroje	září 2024
další šíření výsledků a sdílení příkladů dobré praxe			
Síťovací aktivity, informační kampaň	CEPO ČSOP UNI	vlastní zdroje	po celé období, předpokládáme min. 2 případy ročně
Konkrétní plánovaná aktivita: Články o socioekonomických dopadech projektu v časopise Poodří	CEPO UNI	vlastní zdroje	2024
Konkrétní plánovaná aktivita: Studijní návštěva expertů z Koalice Čas na Odru	CEPO	projekt "Network for environmentally and nature-friendly regional development in the Oder catchment area", financováno EURENI	jaro 2024
advokační a watchdogové aktivity			
Ochrana říční krajiny a biodiverzity	CEPO FER	národní a evropské dotační tituly, nadační fondy, individuální a firemní fundraising	po celé období, předpokládáme min. 2 aktivity nebo mediální výstupy/rok
Ochrana stromů - biotopů	CEPO FER	národní a evropské dotační tituly, nadační fondy, individuální a firemní fundraising	po celé období, předpokládáme min. 2 aktivity nebo mediální výstupy/rok